

EXPLOATERINGSKONTORET
TRAFIKKONTORET
MILJÖFÖRVALTNINGEN
STADSBYGGNADSKONTORET
ÖSTERMALMS
STADSDELSFÖRVALTNING
STOCKHOLMS HAMN AB

2010-03-25
TJÄNSTEUTLÅTANDE
DNR E2010-511-00478
DNR T2010-511-01105
DNR 2010-9098
DNR 2009-05809-30
DNR 2010-231-1.1.
DNR 10-00190/C20

Tomas Gustafsson, Exploateringskontoret
Telefon: 08-508 263 28
Göran Hakfors, Trafikkontoret, avfall
Telefon: 08-508 465 19
Johanna Salén, Trafikkontoret, trafikplanering
Telefon: 08-508 260 32
Per Enarsson, Miljöförvaltningen
Telefon: 08-508 289 44
Jonas Claesson, Stadsbyggnadskontoret
Telefon: 08-508 275 92
Anders Lindgren, Östermalms stadsdelsförv.
Telefon: 08-508 093 06
Kjell Karlsson, Stockholms Hamn AB
08-670 26 20

Till
Exploateringsnämnden
2010-04-22 (dnr E2010-511-00478)
Trafik- och renhållningsnämnden
2010-04-19 (dnr T2010-511-01105)
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
2010-05-17 (dnr 2010-9098)
Stadsbyggnadsnämnden
2010-05-12 (dnr 2009-05809-30)
Östermalms stadsdelsnämnd
2010-04-15 (dnr 2010-231-1.1.)
Styrelsen Stockholms Hamn AB
2010-05-11 (dnr 10-00190/C20)

ÖVERGRIPANDE PROGRAM FÖR MILJÖ OCH HÅLLBAR STADS- UTVECKLING I NORRA DJURGÅRDSSTADEN

Förslag till beslut

1. Exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafik- och renhållningsnämnden, Östermalms stadsdelsnämnd och styrelsen för Stockholms Hamn AB beslutar att till kommunfullmäktige överlämna och åberopa föreliggande tjänsteutlåtande för antagande av övergripande program för miljö och hållbar stadsutveckling i Norra Djurgårdsstaden
2. Exploateringsnämnden beslutar att anta föreliggande mål- och styrdokument för Norra Djurgårdsstaden Innovation

Krister Schultz

Magdalena Bosson

Gunnar Söderholm

Bilaga 1: Övergripande program för miljö och hållbar stadsutveckling i
Norra Djurgårdsstaden

Bilaga 2: Mål- och styrdokument för Norra Djurgårdsstaden Innovation

Susanne Lindh

Göran Månsson

Henrik Widerståhl

Sammanfattning

Kommunfullmäktige har beslutat att Norra Djurgårdsstaden ska utgöra ett särskilt miljöprofilerat stadsutvecklingsområde och att Exploateringsnämnden ska ta fram ett miljöprogram för Norra Djurgårdsstaden som ska underställas kommunfullmäktige för beslut. En av utgångspunkterna för miljöprofileringen av Norra Djurgårdsstaden är att lära av erfarenheterna från Hammarby Sjöstad och att utveckla nästa generation miljöstadsdelar.

Syftet med det föreslagna övergripande programmet för miljö och hållbar stadsutveckling i Norra Djurgårdsstaden är att ange inriktning och mål för planering, genomförande och förvaltning av den nya stadsdelen. Programmets uppgift är att vara styrande och vägledande för handlingsprogram för olika utbyggnadsetapper och verksamheter i stadsdelen. En del av programmet berör innovationsverksamheten inom det nyinrättade Norra Djurgårdsstaden Innovation för vilket ett speciellt mål- och styrdokument har tagits fram.

Kostnaderna för miljöprofileringen i planeringsskedet täcks initialt av medel i de redan fattade inriktnings- och genomförandebesluten för Hjorthagen och Värtan medan större miljörelaterade investeringar och miljöprojekt kan komma att kräva ytterligare ekonomiska resurser vid senare tillfällen.

För att leda och samordna miljö- och hållbarhetsarbetet i Norra Djurgårdsstaden finns en förvaltningsövergripande organisation inom staden som leds av exploateringskontoret.

Bakgrund

Kommunfullmäktige beslutade den 19 oktober 2009 att Norra Djurgårdsstaden ska utgöra ett särskilt miljöprofilerat stadsutvecklingsområde. De andra två utpekade områdena är Lövholmen och miljonprogramområdena (Dnr 303-4632/2007). Kommunfullmäktige gav vidare Exploateringsnämnden i uppdrag att ta fram ett miljöprogram för Norra Djurgårdsstaden som ska underställas kommunfullmäktige för beslut.

Visionen är att Norra Djurgårdsstaden ska bli en miljöstadsdel i världsklass och vara ett internationellt föredöme när det gäller hållbart stadsbyggnad. Erfarenheterna från Hammarby Sjöstad ska tillvaratas och vidareutvecklas i den nya stadsdelen.

Norra Djurgårdsstaden ska inte bara befästa Stockholms position som en ledande huvudstad i klimatarbetet utan också stödja marknadsföringen av svensk miljöteknik och bidra till att ny teknik utvecklas som kommer allt bostadsbyggande i Stockholm, Sverige och omvärlden tillgodo.

Att förena en snabbt växande stad med höga miljömässiga ambitioner är en utmaning som Stockholm liksom andra storstäder måste klara av. Norra Djurgårdsstaden har unika förutsättningar att bidra till det arbetet. I detta sammanhang har Norra Djurgårdsstaden (Stockholm Royal Seaport) valts ut av Clinton Climate Initiative som ett av 18 projekt i världen som har goda förutsättningar att bli en klimatpositiv stadsdel.

Det övergripande programmet för miljö och hållbar stadsutveckling i Norra Djurgårdsstaden har utarbetats inom exploateringskontoret i samarbete med en förvaltningsövergripande arbetsgrupp från fyra andra förvaltningar (stadsbyggnadskontor, miljöförvaltning, trafikkontor och Östermalms stadsdelsförvaltning) samt i dialog med Stockholms Hamnar. Programmet bygger också på en dialog under 2009 och 2010 med byggherrar, infrastrukturbolag, teknikföretag och universitet i form av workshops, möten samt KickOff för miljöprofileringen som gick av stapeln den 2-3 februari 2010 då även invigningen av Norra Djurgårdsstaden Innovation förrättades av Kronprinsessan Victoria.

En del av programmet berör etableringen av ett innovationscentrum som verktyg för att uppnå de höga miljö- och hållbarhetsmålen i Norra Djurgårdsstaden. För denna verksamhet – med namnet Norra Djurgårdsstaden Innovation - har ett mål och styrdokument upprättats.

Programmets syfte och innehåll

Syftet med det övergripande programmet för miljö och hållbar stadsutveckling är att ange inriktning och mål för planering, genomförande och förvaltning av stadsdelen Norra Djurgårdsstaden. Programmets uppgift är att vara styrande och vägledande genom att ange vision, mål och åtgärder. Det övergripande programmet ska vara:

- styrande för formulering av handlingsprogram för olika utbyggnadsetapper (innefattande stadens miljö- och hållbarhetskrav för infrastruktur och markanvisningar för bostäder och lokaler, detaljplaneprocess samt exploateringsavtal)
- styrande för utveckling av uppföljningsmodell (inkluderande indikatorer, utvärderingar och kontrollplaner)

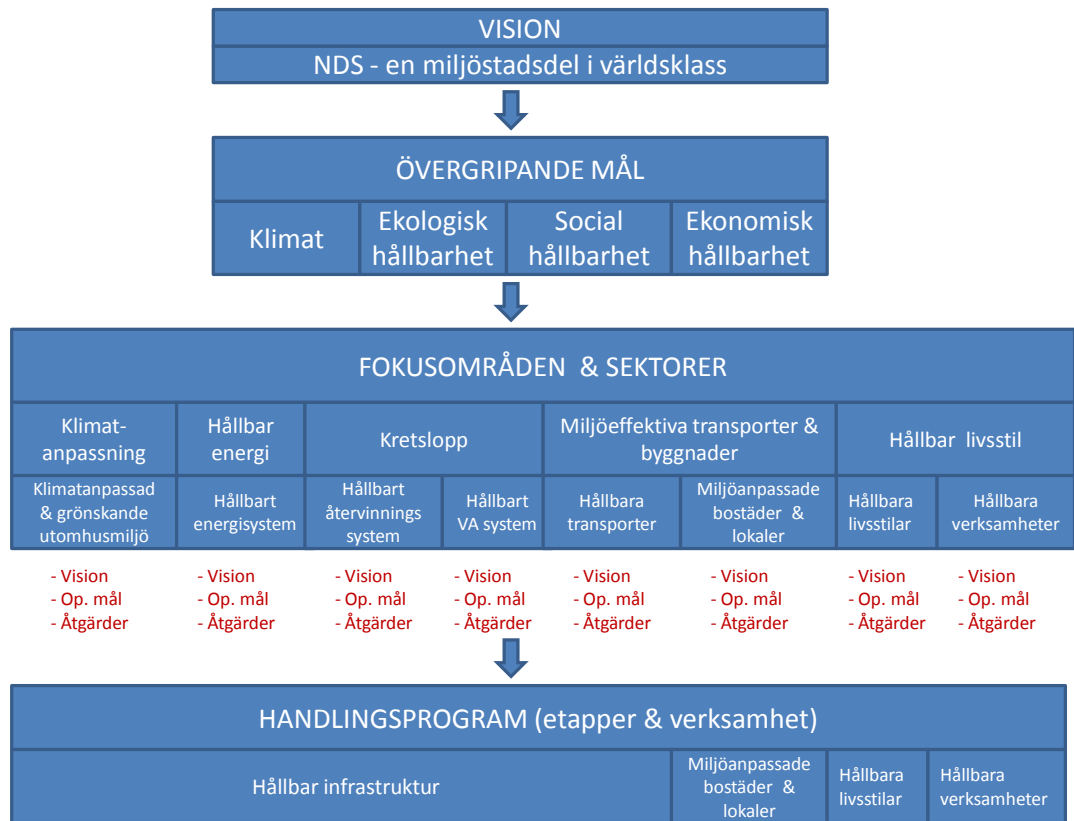

- styrande för upprättande av åtgärdsplaner (för genomförande av programmets åtgärder)
- vägledande för utveckling av handlingsprogram för hållbara verksamheter (som upprättas av respektive verksamhet i NDS)
- vägledande för utveckling av handlingsprogram för hållbara livsstilar
- vägledande för utveckling och marknadsföring av miljöteknik och kompetens inom hållbar stadsutveckling (kopplat till Norra Djurgårdsstaden Innovation)

Stadens övergripande program utgör tillsammans med handlingsprogram för olika utbyggnadsetapper samt uppföljningsmodell och åtgärdsplaner ett *sammanhållet program* där delarna utvecklas successivt medan övergripande vision och mål ligger fast.

I figuren nedan visas hur programmets olika delar hänger samman. Vision och övergripande mål ger inriktningen för olika sektorer (kapitel 5-12). De operationella målen i respektive sektor styr handlingsprogram för olika utbyggnadsetapper och verksamheter i området. Handlingsprogram för olika etapper innehåller miljö- och hållbarhetskrav som utgör villkor för infrastruktur, markanvisning, detaljplaneprocess och exploateringsavtal. Uppföljning av mål och krav sker kontinuerligt i processen (kapitel 17).

De åtgärder som föreslås inom olika sektorer kommer att tas upp i årliga åtgärdsplaner (bilaga 1). Aktuella åtgärder för exempelvis 2012 ska ingå i Åtgärdsplan NDS 2012 samt i budget för 2012. Innan en åtgärd vidtas bör den diskuteras med berörda aktörer för att finna lämplig tidpunkt och form för genomförandet.

Nyheter i Norra Djurgårdsstaden jämfört med Hammarby Sjöstad

En av utgångspunkterna för miljöprofileringen av Norra Djurgårdsstaden är att lära av erfarenheterna från Hammarby Sjöstad och att utveckla nästa generation miljöstadsdelar. Några av nyheterna i Norra Djurgårdsstaden jämfört med Hammarby Sjöstad är följande:

- utveckla en klimatpositiv stadsdel (Clinton Climate Initiative) och en stadsdel som är anpassad till ett förändrat klimat
- byggnader med energiprestanda motsvarande passivhus / plushus
- utveckla smarta elnät (elproduktion i fastigheter, köp/sälj till nätet)
- utveckla mer slutna kretslopp och ett smart avfallssystem där det är lätt att göra rätt (matavfall till biogas/marknäring, återbruk)

- avancerad informations- och kommunikationsteknologi i byggnader & transporter
- hållbara livsstilar (individuell mätning, sociala mötesplatser, kultur, rekreation)
- hållbara verksamheter (handel, företag, hamnen, skolor etc)
- miljö- och hållbarhetskrav i markanvisningar & exploateringsavtal
- uppföljningsmodell för kontinuerlig uppföljning av mål och krav
- innovationsverksamhet som verktyg för att uppnå vision och mål
- mer marknadsföring av miljöteknik & kompetens (internationellt samarbete & export)

Kostnader för miljöprofilering

De kostnader som behöver täckas för miljöprofileringen av Norra Djurgårdsstaden i planeringsskedet är främst kostnader för utredningar, studier, FoU projekt, konsultinsatser, konferenser, workshops, utställningar och olika typer av samarbeten t ex medverkan i Clinton Climate Initiative och FoU-samarbete med KTH. Dessa kostnader kommer initialt att kunna täckas inom ramen för inriktnings- och genomförandebesluten för Hjorthagen och Värtan och fördelas på de aktuella etapperna i dessa områden. Kostnaden för etablering av Norra Djurgårdsstaden Innovation (i första skedet) ingår också i denna del. Budgeterade kostnader för miljöprofileringen år 2010 – 2012 är 8 Mkr per år. För Norra Djurgårdsstaden Innovation är budgeten på 4 Mkr för 2010 och 7 Mkr för 2011.

När det gäller investeringar som syftar till miljöprofilering kan det bli aktuellt med tilläggsinvesteringar i infrastruktur som är nödvändig för miljöprofileringen och där staden har ett primärt ansvar t ex separata ledningar för kretsloppsfraktioner såsom organiskt avfall. Det kan också bli aktuellt med olika former av pilotprojekt där staden behöver sätta av extra ekonomiska resurser för att stimulera test och användning av ny teknik Även utveckling av Norra Djurgårdsstaden Innovation kan komma att kräva större investeringar senare med exempelvis större lokaler i gamla gasverksområdet. För denna typ av kostnader kan det komma att krävas ekonomiska resurser som ligger utanför ramen för nuvarande genomförandebeslut varför beslut om miljörelaterade investeringar och större projekt kan behöva fattas i särskild ordning senare.

Organisation för genomförande av programmet

Programmet ska genomsyra allt arbete som görs i Norra Djurgårdsstaden. Ansvar för genomförande av programmets vision, mål och åtgärder vilar på alla berörda nämnder, förvaltningar och bolag i staden. Ansvar omfattar primärt sektorsansvaret men eftersom många av åtgärderna är tvärsektoriella till sin natur innefattar ansvaret även att samarbeta över sektors- och verksamhetsgränser för att finna lämpliga lösningar och strategier. För att genomföra programmet krävs att respektive förvaltning avsätter den tid och kompetens som krävs för utvecklingsarbetet. Detsamma gäller andra aktörer i Norra Djurgårdsstaden såsom byggherrar, infrastrukturbolag och olika verksamheter som också behöver avsätta tid och resurser för sitt deltagande i utvecklingsarbetet.

För att leda och samordna arbetet finns en organisation inom staden med en förvaltningsövergripande styrgrupp bestående av förvaltningsdirektörer för exploateringskontor, miljöförvaltning, stadsbyggnadskontor och trafikkontor samt stabschef för stadsledningskontor och representant för Stockholms hamnar. Dessutom finns en arbetsgrupp med tjänstemän från exploateringskontor, stadsbyggnadskontor, miljöförvaltning, trafikkontor och Östermalms stadsdelsförvaltning för att samarbeta kring program, krav och olika frågeställningar. Till denna grupp har också knutits en forskargrupp vid avdelningen för Industriell Ekologi vid KTH som ett stöd i arbetet.

Exploateringskontoret är stadens projektansvariga och samordnande förvaltning för planering och genomförande av projektet Norra Djurgårdsstaden.

Norra Djurgårdsstaden Innovation

I mål- och styrdokumentet för Norra Djurgårdsstaden Innovation sägs att ”Norra Djurgårdsstaden ska vara en spjutspets för hållbart stadsbyggande där innovativ svensk miljöteknik och kreativa lösningar utvecklas, prövas och visas upp. Stadsdelen ska, på samma sätt som Hammarby Sjöstad, men med än större ambitioner, vara ett föredöme för andra städer. Det är mycket glädjande att Clinton Climate Initiative ser Stockholms stad som en naturlig partner i att göra Norra Djurgårdsstaden till en miljöstadsdel i världsklass.”

Syftet med Norra Djurgårdsstaden Innovation är att vara ett verktyg för att möta de nya utmaningar och behov som arbetet med miljöprofileringen i Norra Djurgårdsstaden innebär. Grundtanken är att Stockholms stad tydligt tar ansvar för Norra Djurgårdsstadens miljöprofilering genom problemformulering och

genom att ställa krav samt att erbjuda en arena för kunskapsutbyte och innovation. För att förverkliga stadens och andra aktörers miljö- och hållbarhetsmål ska ett antal utvecklingsprojekt startas som kopplas till Norra Djurgårdsstaden Innovation (Stockholm Royal Seaport Innovation), vart och ett med egen finansiering.

Det huvudsakliga syftet med Norra Djurgårdsstaden Innovation är:

- att vara en mötesplats för att knyta kontakter, planera, genomföra, utvärdera och forska på hållbara lösningar som prövas i Norra Djurgårdsstaden.
- att främja utveckling och tillämpning av miljöteknik och systemlösningar för hållbar stadsutveckling inom Norra Djurgårdsstaden.
- att bidra till att visa att Stockholm och Sverige har ett *unik* och *bevisat* kunnande inom hållbar stadsutveckling.
- att ta emot olika slags studiebesök/delegationer och vara en plattform för samarbeten och program.

Verksamheten kommer att bestå av innovativa FoU-projekt, besöksverksamhet, utställningar, samarbetsprogram, workshops och framtidsverkstäder samt vara en kreativ mötesplats för aktörerna och de boende i Norra Djurgårdsstaden. Exploateringskontoret kommer att etablera verksamheten under 2010 och driva ett kansli som hanterar samtliga frågor kring centrets verksamhet och där olika aktörer driver FoU projekt kopplade till Norra Djurgårdsstadens miljö- och hållbarhetsmål. Verksamheten finansieras av staden och av sponsorer som har koppling till FoU aktiviteterna i stadsdelen.

Kontorens förslag

Exploateringskontoret, miljöförvaltningen, stadsbyggnadskontoret, trafikkontoret, Östermalms stadsdelsförvaltning och Stockholms Hamn AB samt styrgruppen för Norra Djurgårdsstaden föreslår exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafik- och renhållningsnämnden, Östermalms stadsdelsnämnd samt styrelsen för Stockholms Hamn AB att besluta om att godkänna föreslaget övergripande program för miljö och hållbar stadsutveckling i Norra Djurgårdsstaden och att överlämna föreliggande tjänsteutlåtande och program till kommunfullmäktige för antagande.

2010-03-25
TJÄNSTEUTLÅTANDE
DNR 10-00190/C20

Exploateringskontoret föreslår exploateringsnämnden att besluta om att anta föreliggande mål- och styrdokument för Norra Djurgårdsstaden Innovation.

Slut